

Fylkesnemndene for
barnevern og sosiale saker

Kriterier for å vurdere kompetanse
ved oppnevning som fagkyndig
medlem i fylkesnemndene for
barnevern og sosiale saker

Informasjon til søkeren

Fastsatt av Barne- og likestillingsdepartementet
6. juni 2016.

www.fylkesnemndene.no

1. Innledning

Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker ble etablert 1. januar 1993. Administrativt er fylkesnemndene underlagt Sentralenheten for fylkesnemndene. Etatsstyringen av fylkesnemndene ligger under Barne- og likestillingsdepartementet. Det er 12 fylkesnemnder som dekker ett eller to fylker: Fylkesnemnda i Østfold (Moss), Oslo/Akershus (Oslo), Buskerud/Vestfold (Drammen), Hedmark/Oppland (Lillehammer), Telemark (Skien), Aust-/Vest-Agder (Kristiansand), Rogaland (Sandnes), Hordaland/Sogn og Fjordane (Bergen), Møre og Romsdal (Molde), Sør-/Nord-Trøndelag (Trondheim), Nordland (Bodø) og Troms/Finnmark (Tromsø).

Fylkesnemnda har først og fremst som oppgave å fatte vedtak etter lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester. Disse vedtakene dreier seg bl.a. om barneverntjenesten skal overta omsorgen for et barn, samværsspørsmål og fratakelse av foreldreansvar med eventuelt samtykke til adopsjon. Videre fatter fylkesnemnda vedtak om tiltak for barn med atferdsvansker. Fylkesnemnda fatter også vedtak om tvangstiltak/tilbakehold av rusmiddelavhengige og gravide rusmiddelavhengige etter lov av 24.06.2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. Fylkesnemndene er også klageorgan for visse vedtak om bruk av tvang eller makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming, jf. lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. § 9-11. Fylkesnemnda i Oslo og Akershus fatter i tillegg tvangsvedtak etter lov av 5. august 1994 nr. 55 om smittevern.

Ved det enkelte kontorsted har fylkesnemnda en administrasjon og en eller flere faste ansatte jurister som er fylkesnemndsledere. For øvrig består fylkesnemnda som vedtaksorgan av et utvalg av alminnelige medlemmer og et utvalg av fagkyndige medlemmer. De fagkyndige oppnevnes til utvalg for områdene 1) barnevern, 2) omsorg for rusmiddelavhengige, 3) omsorg for gravide rusmiddelavhengige og 4) tvang overfor psykisk utviklingshemmede.

I den enkelte sak skal fylkesnemnda som hovedregel bestå av en fylkesnemndsleder, ett medlem fra det alminnelige utvalget og ett medlem fra et av de fagkyndige utvalgene. Når sakens vanskelighetsgrad gjør det nødvendig, kan nemndsleder beslutte at nemnda, i tillegg til nemndsleder, skal bestå av to medlemmer fra det alminnelige utvalget og to fra det fagkyndige utvalget. Dersom partene i saken samtykker, kan fylkesnemnda settes uten fagkyndige medlemmer.

De fagkyndige utvalgsmedlemmene blir oppnevnt av Sentralenheten for fylkesnemndene innenfor en og samme 4-års periode som nå løper fra 2017-2020.

2. Om oppnevning av fagkyndige medlemmer – noen generelle kriterier for oppnevning

Fagkyndige medlemmer i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker har meget ansvarsfulle oppdrag. Den fagkyndige skal bidra med et faglig perspektiv i sakene og i de beslutninger som skal fattes. Sentralenheten for fylkesnemndene legger derfor betydelig vekt på å sikre grunnleggende kvalifikasjoner hos fagkyndige i alle landets nemnder. Hver søker blir individuelt vurdert på grunnlag av innsendte søknader og vedlagt dokumentasjon. God fagkyndighetsvurdering fordrer reflektert innlevelse kombinert med omfattende teoretisk og empirisk kunnskap. Med dokumentasjon menes bekreftet kopi av vitnemål for utdanning og kopi av attester som dokumenterer tilstrekkelig relevant arbeidserfaring fra klinisk arbeid.

Som hovedregel oppnevnes søkeren i en fylkesnemnd i det fylket søkeren er bosatt i. Dersom en fagkyndig oppnevnes i flere fylkesnemnder vil dette være i nemnder som ligger geografisk i nærheten av vedkommendes bolig/arbeidssted, og som ikke innebærer store reisekostnader. Fagkyndige som ikke geografisk tilhører en nemnd, kan ikke forvente å inngå i den ordinære fordelingen av saker.

En fylkesnemnd har unntaksvis anledning til å benytte en godkjent fagkyndig fra en annen nemnd fra ulike deler av landet i saker hvor fylkesnemnda ikke klarer å skaffe fagkyndige fra egne utvalg innen rimelig tid (unntaket er med andre ord knyttet til tid), eller det er behov for en spesiell kompetanse. Dersom det unntaksvis er nødvendig å skaffe fagkyndige utenfor egen region må den fagkyndige oppnevnes av Sentralenheten for fylkesnemndene for den enkelte sak.

Utvalgene etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. § 10-3 og § 9-11 er landsdekkende utvalg, og den fagkyndige må derfor påregne å bistå alle fylkesnemndene i slike saker.

Søkere bosatt utenfor Norge oppnevnes ikke. Den som velges må ha tilstrekkelige norskkunnskaper og det er ingen øvre aldersgrense for oppnevning.¹ Den fagkyndige må forøvrig være personlig egnet for oppgavene. Ved eventuell begrenset autorisasjon eller bortfall av autorisasjon må Sentralenheten for fylkesnemndene varsles. Dette vil medføre at den fagkyndige ikke lenger kan være fagkyndig medlem. Utelukket fra å være fagkyndig medlem på grunn av vandel er også, jf. domstolloven § 72:

¹ Sentralenheten for fylkesnemndene oppnevner søkere etter fylte 70 år. Dette ble endret høsten 2012.

1. den som er idømt ubetinget fengselsstraff i mer enn ett år,
2. den som er idømt forvaring eller særreaksjoner etter straffeloven § 40 eller §§ 62 - 65,
3. den som er idømt ubetinget fengselsstraff i ett år eller mindre, og det ved valgperiodens start er mindre enn 15 år siden dommen var rettskraftig,
4. den som er idømt betinget fengselsstraff, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden dommen var rettskraftig,
5. den som er idømt eller har vedtatt bøtestraff for et forhold som etter loven kan medføre fengsel i mer enn ett år, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden dommen var rettskraftig eller vedtakelsen,
6. den som har fått betinget påtaleunndlatelse eller domsutsettelse for et forhold som etter loven kan medføre fengsel i mer enn ett år, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden avgjørelsen var rettskraftig.

Den fagkyndige må være reelt tilgjengelig for oppdrag i fylkesnemnda ved forespørsel. Når det gjelder fagkyndige i russaker er det en fordel om den fagkyndige kan stille på kort varsel da fristene i disse sakene er svært korte.

Den som oppnevnes må selv avklare med arbeidsgiver om mulighet for fri til å ta på seg vervet, og om det gis fri med lønn.

3. Faglige kriterier for oppnevning etter lov om barneverntjenester

3.1 Generelt

Personer som oppnevnes som fagkyndige i barnevernsaker må gjennom utdanning og arbeidserfaring fra direkte arbeid med barn, ungdom og familie ha ervervet seg kompetanse som innebærer at den fagkyndige som et minimum kan vurdere:

- Foreldrenes/omsorgspersonenes omsorgsferdigheter
- Barns tilknytnings- og omsorgshistorie
- Barns behov ut fra barnefaglig kunnskap, som inkluderer barnets tilknytnings- og omsorgshistorie
- Relasjon og samspill mellom foreldre/omsorgsperson og barn
- Ulike kontekstuelle forhold og hva det betyr for barnets utvikling og utviklingsmuligheter
- Kompenserende forhold og risikoforhold i barnets øvrige nettverk
- Tiltak (hvilke tiltak trenger barnet)

Søkeren bør som hovedregel ha arbeidet i hovedstilling med barn, ungdom og familier i tilnærmet full stilling. Som hovedregel må arbeidserfaringen være opparbeidet etter endt utdanning og bør ikke være opparbeidet lenger tid tilbake enn de siste 3-4 årene. Søkere med relevant arbeidserfaring lenger tid tilbake kan vurderes dersom søkeren kan dokumentere at kompetansen er

holdt ved like på annen måte (som forskere, undervisningspersonell ved høyskoler, universiteter og lignende).

3.2. Relevant utdanning for fagkyndige i barnevernsaker

Psykologer

1. som har minst 4 års arbeidserfaring fra direkte arbeid med barn, ungdom og familier
eller
2. som har tatt 2-årig utdanningsprogram for barnefaglig sakkyndighetsarbeid i regi av Norsk Psykologforening.²

Leger

1. som har gjennomført 3-årig videreutdanning innenfor området barne- og ungdomspsykiatri, eller
2. som har tatt 2-årig utdanningsprogram for barnefaglig sakkyndighetsarbeid i regi av Norsk Psykologforening.

Barnevernpedagoger og sosionomer

1. som har relevant høyere grads utdanning (mastergrad og tilsvarende) og minst 4 års arbeidserfaring fra direkte arbeid med barn, ungdom og familier. Som hovedregel må minst 2 år av arbeidserfaringen være opparbeidet etter endt høyere grads utdanning
eller
2. som har tatt 2-årig utdanningsprogram for barnefaglig sakkyndighetsarbeid i regi av Norsk Psykologforening
eller
3. som er godkjente kliniske barnevernpedagoger eller kliniske sosionomer med spesialkompetanse om barn. Kliniske sosionomer og kliniske barnevernpedagoger må som hovedregel ha minst 2 års arbeidserfaring fra direkte arbeid med barn, ungdom og familier etter godkjenningen (disse søkerne bør samlet sett ha minst 8 års relevant arbeidserfaring etter grunnutdanning).

Annen relevant utdanning

Annen relevant utdanning kan også tas i betraktning dersom søkeren kan dokumentere faglig kompetanse gjennom utdanning på hovedfagsnivå/mastergrad/tilsvarende og minst 4 års relevant yrkeserfaring fra direkte arbeid med barn, ungdom og familier.

² <http://www.psykologforeningen.no/Kurs-og-utdanning/Andre-utdanningsprogram/Utdanning-av-barnefaglig-sakkyndige>

3.3. Habilitet og ansettelsesforhold

Til barnevernutvalget oppnevnes ikke søkere som er:

- ansatte i den kommunale barneverntjenesten
- ansatte i kommunal arbeids- og velferdsforvaltning som har oppgaver knyttet til saker etter lov om sosiale tjenester
- ansatte ved de kommunale barnevernvaktene
- ansatte i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
- ansatte i administrative stillinger i Barne-, ungdoms- og familieetatens regionskontorer, inklusive ansatte i MST-teamene
- ansatte ved statlige og private barneverninstitusjoner (dvs. styrere, miljøarbeidere ol) samt andre institusjoner som tar inn barn og ungdom plassert etter barnevernloven
- ansatte i stillinger i Oslo kommune, som utfører samme oppgaver som ansatte i Barne, ungdoms- og familieetaten (jf. § 2-3 i lov om barneverntjenester),
- ansatte hos Fylkesmannen samt ansatte i Barne- og likestillingsdepartementet.

Som hovedregel oppnevnes ikke søkere som er:

- personer som engasjeres for å utføre ordinær saksbehandling for kommunal barneverntjeneste
- ansatte i eller som har verv i interesseorganisasjoner i tilknytning til barnevernet.

Personer som engasjeres som ekstern ekspertise av kommunale barneverntjenester for å utarbeide sakkyndige uttalelser og sakkyndige utredninger i konkrete saker kan oppnevnes. Ansatte ved familievernkontorene kan oppnevnes.

For øvrig gjelder vanlige habilitetsregler i den enkelte sak.

4. Faglige kriterier for oppnevning til utvalg etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester

4.1 Relevant utdanning for fagkyndige i saker etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. §§ 10-2 og 10-3

Søkeren må ha utdanning som:

- psykolog
- lege, herunder psykiater
- sosionom
- barnevernpedagog
- sykepleier, herunder jordmor
- vernepleier

Annen relevant utdanning kan også tas i betraktning.

Søkere med høyere grads utdanning (mastergrad eller profesjonsstudie av minst 5 års varighet) må ha minst 3 års klinisk yrkeserfaring med rusmiddelavhengige og/eller gravide rusmiddelavhengige. For søkere til § 10-3 saker (gravide rusmiddelavhengige) kan ett av årene erstattes av direkte arbeid med barn som har vært utsatt for rusmidler under svangerskapet. Søkere uten mastergrad eller tilsvarende må ha 6 års arbeidserfaring som beskrevet. For søkere til § 10-3 saker kan to år erstattes av direkte arbeid med barn som har vært utsatt for rusmidler i svangerskapet.

Med klinisk yrkeserfaring regnes yrkeserfaring både fra førstelinje i offentlig sektor og/eller klinisk stilling innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling eller rehabiliterende omsorgstiltak for rusmiddelavhengige. Klinisk arbeiderfaring fra tiltak innen psykisk helsevern som også tilbyr behandling til ruspasienter vil også kunne være aktuell yrkeserfaring. Dette vil måtte vurderes fra sak til sak. Søkere til utvalget etter § 10-3 bør ha kompetanse om skadevirkninger rusmisbruk har på fosteret.

Søkere med relevant yrkeserfaring lenger tilbake enn fem år kan vurderes dersom søkeren kan dokumentere at kompetansen er holdt ved like på annen måte (som forskere, undervisningspersonell ved høyskoler, universiteter og lignende).

4.2. Habilitet og ansettelsesforhold

Om oppnevning etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. § 10-2, tilbakehold i institusjon uten eget samtykke:

Ansatte i den kommunale arbeids- og velferdsforvaltningen og/eller barneverntjenesten kan ikke oppnevnes. Personer som er ansatt sentralt i helseforetak/regionalt helseforetak oppnevnes ikke. Ansatte i poliklinikker underlagt DPS kan oppnevnes, men dette vurderes i det enkelte tilfelle.

Om oppnevning etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. § 10-3, tilbakeholdelse av gravide rusmiddelavhengige:

Når det gjelder oppnevning etter § 10-3 til det landsdekkende utvalget, kan ansatte i den kommunale arbeids- og velferdsforvaltningen og ansatte i institusjoner som tilbyr tverrfaglig spesialisert rusbehandling etter avtale med et regionalt helseforetak oppnevnes som fagkyndige. Disse søkerne vil likevel måtte bli vurdert fra sak til sak.

5. Faglige kriterier for oppnevning etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. § 9-11

5.1. Relevant utdanning for fagkyndige i saker etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. § 9-11 (klage på bruk av tvang eller makt overfor psykisk utviklingshemmede)

Søkeren må ha utdanning som

- psykiater
- psykolog
- spesialpedagog
- eller ha høyskoleutdanning i helse- og sosialfag med minst ett års formell helse- eller sosialfaglig videreutdanning.

Annen relevant utdanning kan også tas i betraktning.

Søkere med høyere grads utdanning (mastergrad og tilsvarende) må ha arbeidet i minst 4 år i størstedelen av arbeidstiden direkte med psykisk utviklingshemmede med ulikt funksjonsnivå og med alvorlige atferdsproblemer. Søkeren må ha arbeidet med å gi systematisk veiledning til tjenesteytere som arbeider med psykisk utviklingshemmede med alvorlige atferdsforstyrrelser. Erfaring fra arbeid med andre diagnosegrupper vektlegges også. Søkere uten mastergrad må ha 6 års arbeidserfaring som beskrevet over.

6. Valg av fagkyndige til den enkelte sak

Valg av fagkyndige til den enkelte sak skal i utgangspunktet skje etter tilfældighetsprinsippet. Fylkesnemndene har ikke anledning til å bare bruke enkelte faggrupper eller enkelte fagkyndige i sakene. Alle oppnevnte fagkyndige medlemmer er vurdert til å være kvalifiserte til å inneha vervet som fagkyndige medlemmer av fylkesnemnda og ha den fagkyndigheten som disse retningslinjene krever. De fagkyndige har imidlertid noe ulik faglig erfaringsbakgrunn, som danner grunnlag for hvilke utvalg de er medlem av. Likedan kan det innenfor et utvalg være fagpersoner med ulik type kompetanse og fagkyndighet.

Siden fylkesnemnda i den enkelte sak som hovedregel skal bestå av bare ett fagkyndig medlem, kan det være nødvendig at nemndsleder vurderer hvilken fagkyndighet saker krever. Tilfældighetsprinsippet tilsier da at den fagkyndige trekkes blant fagkyndige medlemmer som har den aktuelle type kompetanse og fagkyndighet som saken krever.

7. Fagkyndiges oppgaver under forhandlingene

De fagkyndige nemndsmedlemmene i fylkesnemnda skal bidra med sin fagkunnskap og erfaring. Det vil være et svært viktig element for å sikre at nemndas vedtak blir truffet på basis av mest mulig innsikt i det saken gjelder. Under forhandlingene vil de fagkyndige ha et spesielt ansvar for at alle aktuelle problemstillinger og temaer av faglig art blir forsvarlig belyst. Dette skjer naturligvis i tett samarbeid med nemndsleder og den eller de øvrige nemndsmedlemmene.